

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ

ΔΙΠΥΛΟΝ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΩΤΗ

1910—1912

ΑΘΗΝΑΙ

ΔΙΠΥΛΟΝ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑ ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΩΣ ΥΠΟ ΔΗΜ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ

ΤΗ: ΑΠΟΦΑΣΕΙ ΤΟΥ "ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ,,

ΕΤΟΣ Α' — ΦΥΛΛΟΝ Α'

ΑΘΗΝΑΙ

1 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1910

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ: Ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος ἀπέναντι τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων κατὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ Ἀγῶνος. — Ὁ Ὁρῆνος τῶν Καρνατίδων. — Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Πασᾶ τοῦ Εὐρύπου εἰς Ἀθήνας. — Οἱ Ἕλληνες ἐθελονταὶ τῆς Σεβαστουπόλεως (Εἰκόν). — Οἱ ἀπόγονοι τοῦ Δίμωνα. — Ὁ φιλόσοφος Πρόκλος ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως. — Ἡ Ἀλφαβηταλφάβητος καὶ ὁ συγγραφεὺς αὐτῆς. — Τὸ ποίημα τῆς ὠραίας Εἰρήνης.

Η ΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΙΝ ΤΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

Ἐνῶ ὁ Παπαφλέσας, μὲ τὴν λαμπάδα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Γένους εἰς τὴν χεῖρα, μετέδιδε τὸ πῦρ τῆς ἐξεγέρσεως εἰς τοὺς Πελοποννησιακοὺς πληθυσμούς, τινὲς τῶν ἐπισημοτέρων Προκρίτων συνῆλθον, ὅπως συσκεφθῶσι περὶ τῶν συνεπειῶν ἀγῶνος ἀπεγνωσμένου καὶ ἀπαντήσωσιν εἰς ἐρωτήματα ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ διατυπωθέντα, ὡς ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύμασιν αὐτοῦ σημειοῦται¹. Ἦτοι:

Ἄν εἶναι σύμφωνον ὄλον τὸ Ἔθνος εἰς τοιοῦτον ἐπιχείρημα.

Ἄν εἶνε ἀρμόδιος ὁ καιρὸς.

Πῶς θὰ διατεθῶσιν αἱ Εὐρωπαϊκαὶ Δυνάμεις.

Ἄν θέλη πράγματι ἀναμικθῆ καὶ συνδράμη τὸν Ἀγῶνα ἢ Ῥωσία, καὶ

Ἄν εἶναι προετοιμασία πρὸς πόλεμον καὶ ἔχη ἐξασφαλισθῆ ὁ τρόπος τῆς ἐξοικονομήσεως τῶν μεγάλων δαπανῶν.

Ἐν τῇ συσκέψει αὐτῶν «ἀπαντες ἐκ συμφώνου οἱ Πρόκριτοι εὗρον τὸν καιρὸν οὐχ' ἀρμόδιον» περιττὸν δέ, φαίνεται, θεωρήσαντες νὰ σκεφθῶσι καὶ ἀπαντήσωσιν ἐπὶ ὄλων τῶν ἄλλων ἐρωτημάτων, ἀπεφάσισαν, ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ καθησυχάσωσιν, ὡς δύνανται, τὰς Τουρκικὰς ἀρχάς, ἀφ' ἑτέρου δὲ «νὰ ἀποστείλωσιν ἀνθρώπους εἰς τὴν Ῥωσίαν καὶ εἰς ἄλλα μέρη διὰ νὰ πληροφορηθῶσι» τὰς προθέσεις τῆς Ῥωσίας καὶ τὰς διαθέσεις τῶν ἄλλων Δυνάμεων τῆς Εὐρώπης².

Τὸ πῦρ ὅμως εἶχε μεταδοθῆ πλέον.

Μεμονωμένοι συγκρούσεις ἤρχισαν. Αἱ συγκρούσεις μετεβλήθησαν εἰς συμπλοκάς.

Ἡ 25 Μαρτίου ἀνέτειλεν.

Οἱ πολεμικοὶ ἐξοικειοῦσι τὸρα πρὸς τὸ πῦρ τῶν μαχῶν τοὺς κατοίκους τοῦ κάμπου, οἱ δὲ πολιτικοὶ συγκροτοῦσι Συνέδρια προσωρινὰ ἢ μονιμώτερα, τοπικὰ ἢ γενικώτερα, ἀποπνέοντα τοῦ ἀρχαϊσμοῦ τὸ ἄρωμα, ποῦ παρηγορεῖ τὸν ἐρευνητὴν, ἀνευρίσκοντα, μέσῳ παντοίων παρεκτροπῶν,

¹ Γερμανοῦ Παλαιῶν Πατρῶν Μητροπολίτου Ἀπομνημονεύματα, ἐπιγραφόμενα «Ἀπομνημονεύματά τινα τῆς κατὰ τοῦ τυράνου τῶν Ἑλλήνων ὀπλοφορίας, καὶ τινῶν πολιτικῶν συμβεβηκότων ἐν Πελοποννήσῳ κατὰ τὴν πρώτην τῆς διοικήσεως περίοδον.» Ἐκδοσις τρίτη ὑπὸ Γ. Ἰ. Παπούλα, μετὰ προλεγόμενων ὑπὸ τοῦ ἰδίου. (Ἐκ παραβολῆς πρὸς τὸ ἐν τῷ τμήματι τῶν Χειρογράφων τῆς Ἐθν. Βιβλιοθήκης ἀποκειμένον αὐτόγραφον τοῦ αἰοδίου Γερμανοῦ ὑπὸ τοῦ Ἐπιμελητοῦ κ. Δ. Γρ. Καμπούρογλου). Ἐν Ἀθήναις, 1900 - σελ. 24.

² Γερμανοῦ Ἀπομνημονεύματα αὐτόθι.

τὸν χρυσοῦν μίτον τῆς ἐνότητος τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς.

Τέλος συγκροτοῦσι πάντες ἐν Ἐπιδαύρῳ τὴν πρώτην Ἐθνικὴν Συνέλευσιν, μὴ λησμονοῦντες μέσῳ τόσων ἀναγκῶν καὶ τόσων κινδύνων νὰ ψηφίσωσι προνόμια τινα καὶ ἀσυνδοσίαν εἰς τοὺς Ἐπιδαυρίους³.

Ἐν τῶν πρωτίστων μελημάτων ἐν τοῖς Συνεδροῖσι τούτοις θεωροῦσι τὸ νὰ κατορθώσωσι νὰ μὴ χαρακτηρίσωσι «τὰ εὐνομούμενα ἔθνη», παρασυρόμενα ἀπὸ τὰς ἐν Ἰταλίᾳ καρβοναρικὰς συνωμοσίας καὶ ἀντιδυναστικὰς ἐξεγέρσεις, «ὡς ἀποστασίαν καὶ τὴν δικαίαν ταύτην κατὰ τοῦ τυράνου Ἐπανάστασιν»⁴.

Καὶ κατ' αὐτὴν δὲ τὴν 25^{ην} Μαρτίου τοῦ 1821, ἢ ἐκ τοῦ Σπαρτιατικοῦ στρατοπέδου τῆς Καλαμάτας προκηρύξεις, πρὸς τὰς Εὐρωπαϊκὰς Αὐλὰς ἀπευθύνεται⁵, ἐκπιθεμένων ἐν αὐτῇ τῶν αἰτίων «ποῦ ἐβίασαν τὸ Ἔθνος νὰ πιάσῃ τὰ ὄπλα.» Καὶ ἐν Ἀχαΐᾳ δὲ τὴν 26^{ην} Μαρτίου 1821, δι' ἐγκυκλίου διαβεβαιοῦνται οἱ Πρόξενοι περὶ τῆς φύσεως τῆς ἐξεγέρσεως, παρακαλοῦμενοι, ὅπως γίνωσι πρὸς τοὺς Βασιλεῖς τῶν γνωστὰ τὰ δίκαια τῶν Ἑλλήνων⁶.

Καὶ ἄλλη δὲ Ἀναφορὰ ἀπηυθύνθη πρὸς τοὺς «Κραταιοτάτους καὶ Σεβαστοτάτους τῆς Εὐρώπης Βασιλεῖς» εἰς ἀρχαῖζον ἰδίωμα, συνταχθεῖσα, ὡς φέρεται, παρὰ τοῦ Μινωίδου Μηνᾶ καὶ δημοσιευθεῖσα ἑλληνογαλλιστὶ ἐν Παρισίοις. Ἡ ἀναφορὰ αὕτη φέρει τὴν ἐξῆς χρονολογίαν: «Ἐν Ἑλλάδι 1821 Μαΐου 28»⁷.

³ Σπυρίδωνος Τρικούπη. «Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως.» Ἐκδοσις β', ἐπιθεωρηθεῖσα καὶ διορθωθεῖσα. Τόμ. Β'. Ἐν Λονδίῳ, 1861 σελ. 135. Γερμανοῦ Ἀπομνημονεύματα, σελ. 100-101.

⁴ Γερμανοῦ Ἀπομνημονεύματα, σελ. 65.

⁵ Δοκίμιον Ἱστορικὸν περὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως παρὰ Ἰωάννου Φιλήμονος. Τόμ. Γ'. Ἀθήναι 1860. σελ. 28.

Αὐτόθι σημειοῦται (σελ. 412) ὅτι, πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα τῆς Ῥωσίας ἰδιαιτέρως ἀπεστάλη ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα ἀναφορὰ.

⁶ Γερμανοῦ Ἀπομνημονεύματα, σελ. 32-33.

⁷ Ἰ. Φιλήμονος, Δοκίμιον κτλ. Τόμ. Γ' σελ. 22. (Τὸ κείμενον τῆς ἐγκυκλίου).

Σπυρ. Τρικούπη, Ἱστορία κτλ. Τόμ. Α', σελ. 62-63.

Ἀπομνημονεύματα συνταχθέντα ὑπὸ τοῦ Ν. Σπηλιάδου, διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς τὴν νέαν Ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος, ἐκδίδονται ὑπὸ Χ. Ν. Φιλαδελφῆος, εἰς πέντε τόμους. Τόμ. Α', Ἀθῆναι 1851 σελ. 60.

⁸ Ὅρα τὰ περὶ αὐτῆς καὶ τὸ κείμενον ὀλόκληρον εἰς τὸ ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Σάθα «Κ. Ν. Σάθα Ἱστορικαὶ διατριβαί. Α'. Ἐνέργειαι τῶν Ἰπποτῶν τῆς Μελίτης ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀγῶνος (Α'. Διπλωματικαὶ ἐνέργειαι τοῦ Τάγματος τῶν Μελιταίων Ἰπποτῶν μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως) ἐν Ἀθήναις 1870 σελ. 2-17.

Ἄλλ' ἡ ἀνάγκη τῆς ἀποστολῆς εἰδικῶν παρὰ ταῖς Αὐλαῖς ἀντιπροσώπων, Ἴκετῶν, ὡς ὠνομάσθησαν, καταφαίνεται ἐπιτακτικώτερα ὁσημέραι προσωπικοὶ ὅμως καὶ οἰκονομικοὶ λόγοι ἀναβάλλουσι τὴν πραγμάτων τῆς ἐπισήμου ἀποστολῆς.

Οὕτω κατὰ τὴν πρώτην ἐν Ἐπιδαύρῳ Συνέλευσιν, «προὐβλήθη, ὡς ἀναγράφει ὁ Γερμανός, ὅτι εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐκλεχθῶσιν» οἱ μέλλοντες ν' ἀποσταλῶσι πρέσβεις εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς Αὐλάς. Ἡ Συνέλευσις ὅμως, ἐχαρκτήρησε τὸ πρᾶγμα ὅτι «χορῆζει σκέψεως ἰκανῆς», καὶ ἐνῶ κατ' ἀρχὴν ἀπεφάσισε τοῦτο παμψηφεί «ἔμεινε νὰ τὸ ἐνεργήσῃ, κατόπιν ἡ Διοίκησις» (δηλ. τὸ Βουλευτικὸν καὶ Ἐκτελεστικόν) «μεθ' ἡσυχίας καὶ μὲ τὸς τρόπους ὅπου πρέπει»¹.

Καὶ ἐπροτάθη μὲν κατόπιν εἰς τὸ Βουλευτικὸν τὸ περὶ ἐκλογῆς τῶν μελλόντων ν' ἀποσταλῶσιν εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς Αὐλάς ὡς Ἴκεται καὶ ἐγένετο μάλιστα πρὸς τοῦτο καὶ γενικὴ συνεδρία τοῦ τε Βουλευτικοῦ καὶ Ἐκτελεστικοῦ καὶ ἐξελέγησαν τὰ πρόσωπα, «πλὴν ἔμεινε καὶ αὕτη ἡ ὑπόθεσις, ὡς προσθέτει ὁ Γερμανός, νὰ ἐκπληρωθῇ, μετὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ Προέδρου καὶ τῶν ἀπόντων μελῶν τοῦ Ἐκτελεστικοῦ»².

Μετὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ Προέδρου τοῦ Ἐκτελεστικοῦ ὑπεβλήθη πάλιν ἡ πρότασις περὶ ἀποστολῆς τῶν ἐκλεγέντων Ἴκετῶν, ἀλλὰ δὲν ἐπῆλθε συμφωνία, διότι οἱ μὲν ἤθελον ν' ἀποσταλῶσιν εἰς ὅλας τὰς Αὐλάς, οἱ δὲ εἰς μόνην τὴν Ρωσίαν, ἄλλοι δὲ τέλος ἀπέκρουσαν ὅλως τὸ πρᾶγμα ἰσχυρίζομενοι—ὄχι ἀβασίμως βέβαια—ὅτι δὲν θὰ τοὺς δεχθῶσι, καὶ ὅτι αἱ δαπάναι θὰ εἶναι μεγάλαι, εἰς ἐποχὴν τοσοῦτων ἀναγκῶν καὶ τοιαύτης ἀνεχειρίας. Διὰ τοῦτο ἀπερρίφθη ἡ πρότασις, ἐθεωρήθη δὲ ὅτι ἔπρεπε μᾶλλον—καὶ ἀπεφασίσθη τοῦτο—ν' ἀποσταλῇ εἰς Λιβόρνον Ἐπιτροπὴ πρὸς συνομολόγησιν ἐξωτερικοῦ δανείου³.

Ἄλλ' οἱ ὑπὲρ τῆς ἀποστολῆς τῶν Ἴκετῶν δὲν ἐγκατέλιπον τὴν ἰδέαν των τροποποιήσαντες δὲ τὴν πρότασίν των, ὑπέβαλον τὴν γνώμην, ὅπως ἀποσταλῇ τοῦλάχιστον «μία πρεσβεία πρὸς τὸν Πάπαν διὰ νὰ μεσιτεύσῃ (οὗτος) εἰς τοὺς Μονάρχας ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων». Ἀπεφασίσθη δὲ τοῦτο καὶ ὠρίσθη ὅπως ἀποσταλῇ ὁ Μητροπολίτης Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός καὶ ὁ Νεόφυτος Βάμβας. Τὸ Ἐκτελεστικὸν ὅμως ἐματαίωσε καὶ πάλιν τὴν ἀποστολὴν καὶ «ἀνέβαλλε μὲ διάφορους προφάσεις τὴν ὑπογραφὴν τῶν γραμμάτων»⁴.

Ὡς ἐπικρατέστερος λόγος τῆς ἀντιδράσεως ταύτης φέρεται, ὅτι ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐκτελεστικοῦ αὐτοβούλως εἶχεν ἤδη ἀποστείλῃ πρὸς τὸν Πάπαν ἄλλο πρόσωπον τῆς ἰδίας του ἐκλογῆς· ὄχι δὲ μόνον πρὸς τὸν Πάπαν ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας Εὐρωπαϊκὰς πόλεις χάριν τοῦ δανείου κυρίως, καὶ «διὰ διπλωματικὰς μυστικὰς ὑποθέσεις», ὡς προστίθεται, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τι περὶ τούτου τὸ Βουλευτικόν.

Μετ' οὐ πολὺ τὰ ἀποσταλέντα πρόσωπα ἐγένοντο γνωστά, ὡς ἐπίσης καὶ ἡ ἀποτυχία τῆς ἀποστολῆς των⁵.

Ἐν τούτοις, ὅτε ἐγνώσθη ἡ ἐπιχειρῆσις συγκρότησις τοῦ ἐν Βερῶνῳ Συνεδρίου, δευτέρας, ὡς εἶπεν, πράξεως τῆς ἐν Λαύμπαχ Ἱερᾶς ἰλαροτραγωδίας, νέαι καὶ ἀμετάκλητοι ἀποφάσεις ἐλήφθησαν, ὅπως ἀποσταλῶσι μυστικῶς κατάλληλα πρόσωπα, ἅτινα «νὰ μεταχειρισθῶσι κάθε τρόπον νὰ παρευρεθῶσιν ἐκεῖ καὶ νὰ ἐμφανίσωσιν εἰς τοὺς Μονάρχας τὰ

ἔγγραφα τοῦ Ἔθνους, δι' ὧν ἐξήτειτο ἡ φιλάνθρωπος συγκατάθεσις των εἰς τὴν Ἀνεξαρτησίαν τοῦ Ἔθνους». Ἀπεφασίσθη δὲ συγχρόνως νὰ γίνῃ καὶ πρὸς τὸν Πάπαν ἀποστολή, φανερὰ αὕτη, καὶ ὠρίσθη ὡς Ἴκετης, ὁ Γερμανός πάλιν μετὰ τοῦ Γ. Μαυρομιχάλη.

Συνετάχθη λοιπὸν καὶ ἐπεδόθη εἰς τοὺς ἐκλεγέντας διὰ τὴν Βερῶναν Ἴκετας, «ἐν κοινὸν γράμμα πρὸς τοὺς Μονάρχας καὶ ἐν ἰδιαιτέρον πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα τῆς Ρωσίας». Ἐνετάλησαν δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι ἀν δὲν γίνωσι δεκτοί, νὰ δημοσιεύσωσι τὴν πρὸς τοὺς Μονάρχας ἔκκλησιν δι' ἧς διεμαρτύρητο τὸ Ἔθνος πρὸς ἅπασαν τὴν Εὐρώπην. «Τὰ δὲ τοῦ Πάπα ἀπεφασίσθη νὰ γίνωσι παρακλητικὰ διὰ νὰ μεσιτεύσῃ εἰς τοὺς Μονάρχας ὑπὲρ τοῦ Γένους τῶν Ἑλλήνων»⁶.

Ἡ Διοίκησις ἐπέδωκε τότε πρὸς τὸν Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸν τὸ πρὸς τὸν Πάπαν παρακλητικὸν γράμμα, ὅπερ ἀπερχόμενος νὰ λάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ, ὡς καὶ ὀδηγίας τινάς⁷. Τὰς ὀδηγίας των δὲ ταύτας οἱ Ἴκεται ὑπέβαλον καὶ εἰς τὴν κρίσιν τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας.

Ἐξ ἄλλης ἱστορικῆς ἡμῶν ἐργασίας⁸ θὰ φανῇ πόσον ἀφελῶς ἐσκέφθη ἡ Διοίκησις διὰ τὴν εἰς Βερῶναν καὶ Ρώμην ἀποστολήν.

Τὸ πρὸς τὸν Γερμανὸν ἔγγραφο τοῦ Προέδρου τοῦ Ἐκτελεστικοῦ⁹, ὡς καὶ ἡ συνοδούουσα αὐτὸ ἐπιστολὴ τοῦ

⁶ Γερμανοῦ Ἀπομνημονεύματα, σελ. 145—146.

⁷ Ν. Σπηλιάδου, Ἀπομνημονεύματα. Τόμ. Α', σελ. 436—441, ἔνθα καὶ τὰ κείμενα τῶν ἐκκλήσεων.

Μ. Οἰκονόμου Ἱστορικά, σελ. 371—372.

Γερμανοῦ Ἀπομνημονεύματα, σελ. 154.

⁸ Σ. Τρικούπη, Ἱστορία. Τόμ. Γ', 16—23 (ἔνθα καὶ τὰ κείμενα τῶν ἐκκλήσεων).

Κ. Ν. Σάθα Ἱστορικαὶ διατριβαὶ Α', σελ. 28 κ.έ. ἔνθα τὰ τῆς ἀποστολῆς εἰς Βερῶναν, Πάπαν κτλ. μετὰ τῶν κειμένων τῶν διαφόρων ἀναφορῶν καὶ ἐγγράφων τῶν Ἴκετῶν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ συγγράμματος τοῦ Jourdain «Mémoires historiques et militaires sur les événements de la Grèce (Depuis 1822 jusqu'au combat de Navarin) Par Jourdain Paris 1828» v. I. p. 144—165.

⁹ Ἱστορία τοῦ Ἰονίου Κράτους ἀπὸ συστάσεως αὐτοῦ μέχρις Ἐνώσεως (ἔτη 1815—1864) ὑπὸ Παναγιώτου Χιώτη. Τόμ. Α'. Ἐν Ζακύνθῳ, 1874, (δηλ. Ἱστορικά Ἀπομνημονεύματα Ἑπτανήσου, Τόμ. Δ') σελ. 478—480 κ.έ.

Κατὰ τι σημείωμα τοῦ Φιλήμονος ἀποκείμενον ἐν τοῖς Ἱστορικοῖς Ἐγγράφοις τῆς Ἐθν. Βιβλιοθήκης ἐστίριζον τὰς ἐλπίδας των εἰς τὸν Πάπαν τότε, διότι «ἐλέγετο περὶ αὐτοῦ ὅτι ἔλαβε πολὺ τὸ μέρος τῶν Ἑλλήνων κηρύττων: «τῆς χηρευοῦσης Ἐκκλησίας πατήρ εἶμαι ἐγώ!». Ἐν τῷ αὐτῷ σημείωματι φέρεται ὅτι διὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ Γερμανοῦ καὶ τοῦ Μαυρομιχάλη, συνετέλεσε καὶ ὁ Θ. Κολοκοτρώνης.

⁸ Μελέτη ἐπὶ τοῦ βίου καὶ τῆς δράσεως τοῦ Π. Πατρῶν Γερμανοῦ.

⁹ Ἀριθ. 2079

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΥ

Κατὰ τὴν σημερινὴν γενοῦσαν ἀπόφασιν, διορίζει:

1) Ὁ Πανιερώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Πατρῶν Γερμανός καὶ ὁ κύριος Γεώργιος Μαυρομιχάλης ἐξελέχθησαν ὡς Παραστάται καὶ Ἐπίτροποι μας εἰς τὴν Αὐλὴν τῆς Ρώμης.

2) Νὰ πραγματευθῶσιν μὲ τὴν Αὐλὴν τῆς Ρώμης διὰ νὰ γνωρισθῇ ἡ Διοίκησις μας καὶ νὰ συστηθῇ φιλικὴ σχέσις μετ' αὐτῆς.

3) Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας, Μινίστρος τῶν Ἐξωτερικῶν, νὰ ἐνεργήσῃ τὴν παροῦσαν Διαταγὴν.

Ἄργος 18/30 Σεπτεμβρίου 1822.

Βον τῆς Ἀνεξαρτησίας.

Εἰς ἔλλειψιν τοῦ Προέδρου

Ὁ Ἀντιπρόεδρος

Ἀθανάσιος Κανακάρης

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας
Μινίστρος τῶν Ἐξωτερικῶν

Θ. Νέγρης

¹ Γερμανοῦ Ἀπομνημονεύματα, σελ. 100.

² Αὐτόθι σελ. 103.

³ Αὐτόθι σελ. 110.

⁴ Αὐτόθι σελ. 126.

⁵ Αὐτόθι σελ. 112 καὶ 126.

Ἱστορικά τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας ἢ ὁ Ἱερὸς τῶν Ἑλλήνων ἄγων ὑπὸ Μ. Οἰκονόμου τοῦ ἐκ Δημητσάνης, Γραμματέως τοῦ Γενικοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Πελοποννήσου. Ἐν Ἀθήναις, 1873, σελ. 263. Ν. Σπηλιάδου, Ἀπομνημονεύματα κτλ. Τόμ. Α', σελ. 344.

Ἀρχιγραμματέως¹ περιεσώθησαν, ὡς περιεσώθησαν εὐτυχῶς καὶ αἱ ἐξ Ἰταλίας ἐπιστολαὶ τοῦ Γερμανοῦ, ἐξ ὧν δύναται τις ν' ἀρυσθῆ πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς γνῶσιν τῆς ἐν Ἰταλίᾳ δράσεως τοῦ αἰοιδίμου Ἰεράρχου².

Ἐν τοῖς Προλεγόμενοις τῆς α' καὶ β' ἐκδόσεως τῶν Ἀπομνημονευμάτων τοῦ Γερμανοῦ, ἐγράφη, ὅτι ὁ Γερμανὸς «ἀπλητισμένος τοῦ νὰ ἴδῃ βελτιώσιν τινα ἐσωτερικὴν», ἐθεώρησεν, ὅτι δὲν τοῦ μένει ἄλλο, «εἰμὴ νὰ τρέξῃ Ἰκέτης ἐπίσημος τῆς Πατρίδος του ἐνώπιον τῆς Εὐρώπης»³. Αὐτὸ ὡς ἔκφρασις εἶναι ἐπιτυχῆς, ὡς σκέψις ὅμως δὲν εἶναι ὀρθόν.

Ἡ προσφυγὴ ἦτο ἀπαραίτητος, ἀνεξαρτήτως τῆς καλῆς ἢ κακῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως τῆς ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος καὶ τῆς ἐλπυζομένης ἢ μὴ ἐπιτυχίας.

Καὶ ἂν ἔνεκα τῶν ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Ἰσπανίᾳ ἐξεγέρσεων καὶ τοῦ χαρακτηρισμοῦ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας, ὡς ἀπομυήσεως, ἂν μὴ διακλαδώσεως, τοῦ Καρβοναρισμοῦ, δὲν παρεξηγεῖτο τοσοῦτον ὁ Ἑλληνικὸς ἀγὼν, πάλιν δὲν ἦτο δυνατόν εἰμὴ νὰ θεωρηθῆ ὡς ἐπικίνδυνος ἔναρξις πυρκαϊᾶς ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ ἡ Ἰερά Συμμαχία φυσικὸν ἦτο νὰ διατεθῆ δυσμενῶς πρὸς αὐτόν. Οἰαδήποτε λοιπὸν καὶ ἂν ἦτο ἡ ἐσωτερικὴ τῆς ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος κατάστασις, ὧφειλον οἱ Κυβερνῶντες τὴν ἐπαναστατημένην Ἑλλάδα νὰ προσπαθῆσασιν, ὅπως διαθέσωσι τοὺς ἰσχυροὺς ὑπὲρ τοῦ Ἀγῶνος καὶ διαφωτίσωσι τὴν Κοινὴν Γνώμην ἐν Εὐρώπῃ. Ἄλλο ζήτημα εἶναι ἂν διὰ τῆς ἀποστολῆς διακεκριμένων μὲν ἐν Ἑλλάδι, ἀγνώστων ὅμως εἰς τοὺς ἐπισήμους κύκλους ἀνδρῶν, ἐχόντων ὡς μόνον τίτλον αὐτῶν τὸ ὅτι ἦσαν Ἑλληνας, ἠδύνατο, ὡς εἶχον τότε τὰ πράγματα, νὰ ἐπιτευχθῆ τι ἄξιον λόγου.

Ἐθνικὴ ἀνάγκη λοιπὸν καὶ ὄχι ἀπελπισία ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως τῶν ἐν Ἑλλάδι πραγμάτων ὠδήγησε τὸν Γερμανὸν εἰς τὴν ξένην.

Βεβαίως, ὡς ἡ μείσθη τῶν κατὰ τὸν Ἀγῶνα συγκρούσεων δύναται νὰ θεωρηθῆ, ἡ σύγκρουσις τῶν προτερημάτων καὶ τῶν ἐλαττωμάτων τῆς φυλῆς.

¹ Προσωρινὴ Διοίκησις.

Πανιερώτατε,

«Διὰ τῆς ἐγκλειστοῦ Διαταγῆς ἀριθ. 2079 διορίζεσαι παρὰ τῆς Διοικήσεως μέλος τῆς Ἰκεσίας ἀποστελλομένης πρὸς τὸν Ἅγιον Θρόνον τῆς Ρώμης, κατὰ τὰς δοθησομένας πρὸς τὴν Πανιερότητα σας ὁδηγίας. Ὀφείλετε νὰ ἐνεργήσῃτε διὰ τὸ νὰ ἐπιτύχητε τὸν σκοπὸν τῆς Ἰκεσίας ταύτης ἀφορώσης εἰς τὸ νὰ γνωρισθῆ ἡ Ἑλληνικὴ Διοίκησις ἀπὸ τὴν Αὐλὴν τῆς Ρώμης καὶ εἰς τὸ νὰ συσταθοῦν μετ' αὐτῆς σχέσεις φιλικαί. Τὰ φῶτά σας καὶ ὁ ζήλος σας, θὰ ἀναπληρώσωσιν ὅ,τι ἐλλείπει ἀπὸ αὐτὰς τὰς ὁδηγίας. Πανιερώτατε! Τὰ προτερήματά σας ὑπόσχονται τὴν ἔκβασιν τῆς ἐντίμου ταύτης ἀποστολῆς καὶ ἐλπίζω νὰ γίνω διερμηνεὺς τῆς Διοικήσεως περὶ τούτου παρὰ τῇ Πανιερότητι σας.»

Δέξασθε παρακαλῶ κλπ.

Ἄρχος τῆ 18/30 Σεπτεμβρίου 1822.

Βον τῆς Ἀνεξαρτησίας.

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

Θ. Νέγγης

Ὁ Jourdain ἐν τῷ προμνημονευθέντι συγγράμματι αὐτοῦ Τόμ. Α' σελ. 166-172 ἰσχυρίζεται, ἄνευ ἐπισήμων ἀποδείξεων, ὅτι ὁ Π. Πατρῶν Γερμανὸς μετὰ τοῦ Μαυρομυχάλῃ εἶχον μόνον εἰδικὴν ἀποστολὴν παρὰ τῷ Πάπῃ, σχετιζομένην πρὸς τὴν ἔνωσιν τῶν ἐκκλησιῶν κ.τ.λ. καὶ ὅτι αὐτὸς καὶ ὁ Ἄνδρ. Μεταξᾶς, οἱ ἀπεσταλμένοι διὰ τὴν Βερῶναν, εἶχον ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ἐντολῆς αὐτῶν καὶ τὴν πρὸς τὸν Πάπαν ἐπίδοσιν τῆς ἐκκλήσεως, ὡς καὶ τὰς σχετικὰς παρ' αὐτῷ ἐνεργείας.

² Εἰδικὴ ἐπ' αὐτῶν ἀνάλυσις δημοσιευθήσεται παρ' ἡμῶν.

³ Ὑπομνήματα περὶ τῆς Ἐπαναστάσεως τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1820 μέχρι τοῦ 1823. Συγγραφέντα παρὰ τοῦ Μητροπολίτου Π. Πατρῶν Γερμανοῦ, καὶ ἐκδιδόμενα παρὰ τοῦ Κυρίου Καλλινίκου Καστόρη Σχολάρχου Καλαμών. Ἐν Ἀθήναις, 1837. (Ἐκδοσ. α' καὶ β') Προλεγόμενα σελ. μη'.

Οὐδέποτε ἡ φιλοπρωτία καὶ αἱ προσωπικαὶ διαμάχαι ὑψωσαν ἀπειλητικωτέραν τὴν εἰδεχθῆ αὐτῶν κεφαλὴν, ἀλλὰ καὶ οὐδέποτε διέλαμψε τόσον τὸ μεγαλεῖον τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς.

Ἡ νεοφανῆς ἀπογοήτευσίς καὶ ὡς λέξις καὶ ὡς ὄρος ἦτο ἄγνωστος εἰς τοὺς μεγάλους ἐκείνους χρόνους τοῦ θάρρους, τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς πίστεως εἰς τὸν Θεὸν τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς τὴν γοητείαν, ἣν οὐδέποτε ἔπαυσε νὰ ἀσκή τὸ ὄνομά της.

Τὰ ἔτη τοῦ Ἀγῶνος ἦσαν ἔτη μεγάλα, οὐδ' ἦτο δυνατόν νὰ βλαστήσῃ ἐν αὐτοῖς μικροψυχὸς σκέψις.

Ἐπὶ τῇ λήξει τοῦ ἔτους 1822, εἰς ὃ εὐρυσκόμεθα, τὰ ἐξῆς ἐξόχως χαρακτηριστικὰ ἀναγράφει ὁ Σπυρίδαν Τρικούπης ἐν τῷ Ἱστορικῷ αὐτοῦ ἔργῳ⁴. «Οὔτε στρατεύματα, οὔτε στόλους, οὔτε πολεμικὰς ἢ οἰκονομικὰς προετοιμασίας εἶχεν ἡ Ἑλλάς, ὅτε ἤρχισε τὸν ἀγῶνα της· μία δὲ μεγάλη αὐτοκρατορία, ὡς ἡ ὀθωμανικὴ, κατέχουσα ὅλα τὰ φρούρια τῆς Ἑλλάδος, ἐκίνησε κατ' αὐτῆς ἀναλόγους τοῦ μεγαλείου της δυνάμεις, καὶ διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης· καὶ ὡς ἂν δὲν ἤρχουν αἱ δυνάμεις αὐταὶ εἰς ἀφανισμόν τῶν Ἑλλήνων, ἔσπευσαν οἱ σύμμαχοι νὰ δώσωσιν ὁμοθυμαδὸν τῇ αὐτοκρατορίᾳ ταύτῃ πᾶσαν ἠθικὴν ἀντίληψιν καταρῶμενοι καὶ ἀναθεματίζοντες τὸν Ἑλληνικὸν ἀγῶνα, τινὲς δὲ αὐτῶν δὲν ἐδίστασαν νὰ τῇ δώσωσι καὶ πραγματικὰς βοηθείας. Καὶ ὅμως ὁ ἀδύνατος, ὁ ἐγκαταλελειμμένος, ὁ μικρὸς οὗτος λαὸς, διελθὼν διὰ πυρὸς καὶ αἵματος, ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ παντελοῦς καταστροφῆς καθ' ὅλην τὴν παρελθούσαν διαιτίαν, καὶ στόλους χιλιαρμένους παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν κατήσχυε, καὶ στρατεύματα πολυάριθμα κατέστρεψε, καὶ φρούρια ἀπόρθητα ἐκυρίευσεν, καὶ ἄτρωτος ὑπὸ τῶν κατατοξενθέντων ἰοβόλων βελῶν τῆς Ἰεράς Συμμαχίας διέμεινε, καὶ τὰς βουλὰς αὐτῆς διεσκέδασε. Καὶ ταῦτα πάντα ἐν μέσῳ παντελοῦς ἀπορίας, ἀμηχανίας, ἀταξίας, διαιρέσεως καὶ ἀναρχίας».

Ἡ διαίρεσις αὕτη καὶ ἡ ἀναρχία, δι' ὧν περατοῖ ὁ Τρικούπης τὰς χαρακτηριστικὰς αὐτοῦ γραμμίας, ὡς καὶ αἱ διηνεκεῖς διχόνοιαι, ἀποτέλεσμα οὔσαι ἀντιζηλιῶν τοπικῶν, καὶ προσωπικῶν παθῶν, ἠδύνατο βεβαίως ν' ἀπελπίσωσι, καὶ διὰ τὴν ὑπαρξίν ἀκόμη αὐτὴν τοῦ τόπου, πάντα ἐπιπολαίως ἐξετάζοντα τὰ πράγματα, ἡ μεγάλη ὅμως καὶ Ἑλληνικωτάτη τοῦ Γερμανοῦ ψυχῆ, καλῶς ἐγνώριζεν, ὅ,τι τόσον θαυμασίως ὁ Καποδίστριας διετύπωσέ ποτε ἐν ἐπιστολῇ του⁵:

«Ἄν (αἱ διχόνοιαι), ἔγραφεν, εἶχον τὴν δύναμιν νὰ φονεύσωσι (τὴν Πατρίδα μας) δὲν θὰ ὑπῆρχεν αὕτη σήμερον, ὅπως δὲν θὰ ὑπῆρχε ποτέ!»

Ο ΘΡΗΝΟΣ ΤΩΝ ΚΑΡΥΑΤΙΔΩΝ

Αἱ Καρυάτιδες τοῦ Ἐρεχθίδου, εἰς τὰς παραδόσεις τοῦ Ἀθηναϊκοῦ λαοῦ, ὀνομάζοντο *Βασιλοπούλαις* (μαρμαρωμέναις Βασιλοπούλαις)· ποία Δύναμις καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν τὰς ἐμαρμάρωσε δὲν ἐξηκριβώσαμεν μέχρι τοῦδε, μὴ ἀκούσαντες περὶ τούτου ἀσφαλῆ παράδοσιν*.

Φαίνεται ὅτι ὀνομάζοντο καὶ ἀπλῶς Κορίτσια (Κόραι) (Κορίκια κατὰ τὸ Ἀθηναϊκὸν ἰδίωμα). Τοῦτο βεβαίως καὶ

⁴ Τόμ. Γ', σελ. 31-32.

⁵ Ἱστορικὸν Ἀρχεῖον Διονυσίου Ρώμα, μετ' εἰσαγωγῆς τοῦ ἐκδιδόντος Δ. Γρ. Καμπούρογλου, Τόμ. Α', 1819-1825. Ἐν Ἀθήναις 1901. σελ. 154. Ἐπιστολὴ Ἰ. Καποδιστρίου πρὸς Δ. Ρώμαν.

* Τὸν Λέοντα τοῦ Ὑμηττοῦ λ. χ. κατὰ τὴν σχετικὴν παράδοσιν τὸν ἐμαρμάρωσεν ὁ Ἅγιος Νικόλαος (ὄρα Δ. Γρ. Καμπούρογλου, Ἱστορία τῶν Ἀθηναίων—Τουρκοκρατία. Περίοδος πρώτη 1458-1687 τόμ. Α', σελ. 215. Ἐν Ἀθήναις 1889.

ὁ Wilkins¹· ἐπίσης Κορίτσια (Χορίτζια μάλιστα) ἀποκαλεῖ αὐτὰς καὶ ὁ Douglas².

Κατὰ τὴν ἀπογύμνωσιν τῶν Ἀθηναίων παρὰ τοῦ Ἑλγιν δὲν διέφυγεν, ὡς γνωστόν, τὴν σὺλῃσιν καὶ μία τῶν Καρυατίδων.

Αὕτη ἀπεσπάρθη τῶν συντρόφων τῆς τῷ 1801, κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ Dodwell, ἐπισκεφθέντος τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Ἑλλάδα ἐν γένει κατὰ τὰ ἔτη 1801, 1805 καὶ 1806³. Οὕτω, εἰς τὸ περὶ Παρθενῶνος φύλλον («*façade occidentale du Parthenon et de l'Érechthéum*»), σημειοῖ, ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐπισκέψεώς του, ἐκ τῶν ἑξ Καρυατίδων δὲν ἔμενον εἰμὴ τέσσαρες· διότι ἡ μὲν μία ἔλλειπεν ἀπὸ πολλοῦ⁴, ἡ δὲ ἄλλη ἀφηρέθη τῷ 1801.

Καὶ εἰς τὸ περὶ Ἐρεχθείου φύλλον τὰ αὐτὰ περίπου σημειοῖ ἔκτενέστερον δὲ περὶ τῶν σὺλῃσεων τοῦ Ἐρεχθείου ὁμιλεῖ εἰς ἕτερον σύγγραμμά του⁵.

Ἐνῶ λοιπὸν κατέκειτο ἡ ἀρπαγεῖσα Καρυάτις, ἐρριμμένη κατὰ τὸ λεγόμενον «Ῥιζόκαστρον», ἠκούσθη τὸ μεσονύκτιον, ὡς θέλει ὁ τοπικὸς θρύλος, γυναικὸς θρήνος.

Εἰς τὸν θρήνον τοῦτον ἀπήντων πολλαὶ θρηνητικαὶ φωναὶ ἀπὸ τῆς Ἀκροπόλεως.

Ἐκ τῶν συγγραφέων κυρίως ὁ Douglas, ἐπισκεφθεὶς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸ 1811, ὁμιλεῖ, εἰς τὸ προμνημονευθὲν σύγγραμμά του, περὶ τοῦ θρύλου τούτου, ὃν ἤκουσεν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν παρ' Ὀθωμανοῦ, εἰπόντος αὐτῷ, ὅτι ὅταν «τὰ τέσσαρα κορίτσια» ἔχασαν τὴν ἀδελφήν των, ἐξεδήλωσαν τὴν θλίψιν των πληροῦντα τὸν ἀέρα τὴν νύκτα μὲ τοὺς πλέον πενθίμους ἀναστεναγμούς καὶ μὲ ἐπιφωνήματα. Ὅτι αὐτὸς οὗτος, ὁ διηγηθεὶς ταῦτα πρὸς τὸν Douglas, ἤκουσε πολλάκις τὰ παράπονά των, τόσον δὲ συνεκινεῖτο, ὥστε ἔφευγεν ἀπὸ τὸ φρούριον ἕως νὰ παύσων. Ὅτι καὶ ἡ ἀρπαγεῖσα ἀδελφή των ἀπαντῶσα μὲ τὰς αὐτὰς θλιβερὰς φωνάς, ἔκαμνε ν' ἀπορῆ διὰ τοῦτο ἡ κάτω πόλις, ὅπου εἶχε τοποθετηθῆ.

Ἐπίσης ὁ Dupré⁶, ἐπισκεφθεὶς τὴν Ἑλλάδα τῷ 1819 σημειοῖ τὰ ἑξῆς: «οἱ Ἕλληνες, ὧν πάντοτε ζωηρὰ εἶναι ἡ

¹ «*Atheniensiā or remarks on the topography and buildings of Athens*» by W. Wilkins London 1816, p. 141.

² An Essay on certain points of resemblance between the Ancient and Modern Greeks by the Hon'ble Fred. Sylv. North Douglas, London 1813 p. 85.

³ Views in Greece from drawings by Edward Dodwell. London 1821.

⁴ Αὕτη ἀνευρέθη κατόπιν, δηλ. «μεταξὺ (σωρῶν ἐρείπων) εὐρέθη καὶ τὸ ἀνέλπιστον εὑρημα τῆς πέμπτης Καρυάτιδος, ἣτις κακῶς ἐνομιζέτο ἕως τότε ἀποῦσα ἐκ τῆς Ἑλλάδος καὶ διατηρουμένη εἰς τὸ ἐν Ῥώμῃ Βατικανὸν Μουσεῖον». («Πρακτικὰ τῆς 10 Γενικῆς Συνεδριάσεως τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας (τῆς 21 Μαΐου 1846)», εἰς τὸ τεῦχος τὸ φέρων τὴν ἐπιγραφὴν: «Σύνοψις τῶν Πρακτικῶν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας Ἀθηναίων (ἐκδοσις δευτέρα)». Ἐν Ἀθήναις 1846, σελ. 230». Δὲν πρόκειται ὁμως περὶ ὁλοκλήρου τῆς πέμπτης Καρυάτιδος, ἀλλὰ μόνον περὶ τμήματος αὐτῆς, «ἀπὸ τῆς ὀσφύος μέχρι τοῦ τραχήλου»· ὅρα (σελ. 4 § 7) εἰς τὸ φυλλάδιον: «Πρακτικὰ τῆς ἐπὶ τοῦ Ἐρεχθείου Ἐπιτροπῆς ἢ Ἀναγραφῆ τῆς ἀληθοῦς καταστάσεως τοῦ Ἐρεχθείου, γενομένη κατ' ἐντολὴν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συλλόγου, καὶ ἐκδοθεῖσα δαπάνῃ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας μετὰ πινάκων λιθογραφικῶν ὁκτώ. Ἀνεγνώσθησαν ἐν τῇ συνεδριάσει τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συλλόγου τῆ 4 Ὀκτωβρίου 1853.» Ἀθήνησι 1853.

⁵ A classical and topographical tour through Greece during the Years 1801, 1805 and 1806 by Edward Dodwell. In two volumes, (Vol. 1 p. 352). London 1819.

⁶ «*Voyage à Athènes et à Constantinople ou collection de portraits, de vues et de costumes Grecs et à Ottomans peints sur les lieux, d'après nature, lithographiés et coloriés par L. Dupré élève de David accompagné d'un texte orné de vignettes.* Paris 1825» p. 36.

φαντασία, ἔλεγον, ὅτι ἤκουσαν τότε θρήνους τὴν νύκτα καὶ ὅτι αἱ ἀδελφαὶ αὗται, ἠνωμένοι ἀπὸ τοσοῦτων αἰῶνων, ἔκλαιον τὸν χωρισμὸν των».

Καὶ ὁ Κ. Πιττάκης εἰς τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἐφημερίδα⁷ σημειοῖ τὰ ἑξῆς σχετικά: «Μετὰ τὴν ἀρπαγὴν τοῦ κόμητος Ἑλγιν, Κάμπελ τις ἤλθεν ἵνα ἀγοράσῃ τὴν πρὸς νότον παρ' αὐτὴν ἱσταμένην (Καρυάτιδα). Οἱ Τοῦρκοι καὶ αἱ Τοῦρκισσαι κάτοικοι τότε τῆς Ἀκροπόλεως, ἐπανεστάτησαν λέγοντες: μὴ δώσωμεν αὐτήν, διότι ὅτε τὴν πρώτην ὁ Ἑλγιν ἀπέσπασε, δι' ἀρκετὰς νύκτας ἠκούσαμεν αὐτὰς ὀδυρομένας καὶ θρηνωδῶς κραυγαζούσας: τὴν ἀδελφήν μας, τὴν ἀδελφήν μας θέλομεν!!...»

Ἡ μακαρίτις Μαριάννα Μιχ. Βουζίκη, γεννηθεῖσα ἀκριβῶς τῷ 1801, οὕτως ἀφηγήθη ποτὲ ἡμῖν τὰ τοῦ θρύλου, ὡς εἰς μικρὰν ἡλικίαν ἤκουσε τὰ περὶ αὐτοῦ παρὰ τῆς μητρὸς τῆς Εὐφροσύνης Τυρναβίτου, θυγατρὸς Σπυριδῶνος Καπετανάκη, σημαντικῆς οἰκογενείας τῶν Ἀθηναίων⁸.

«Ἐκλαίει ἡ ἀρπαγμένη βασιλοπούλα καὶ ζητοῦσε βοήθεια ἀπὸ τῆς ἀδελφάδης τῆς ποῦ ἦτανε στὸ Κάστρο. Κλαίανε καὶ φωνάζανε καὶ κείναις, μὰ τί μπορούσαν νὰ κάμουν σὰν ἦτανε μαρμαρωμένας;!...» Ἡ μήτηρ τῆς οὐδέποτε εἶχε λησμονήσῃ τοὺς μυστηριώδεις θρήνους. Προσέθετε δὲ ἡ Μαριάννα: «Πρῶτα ἀκούστηκε μία βουή καὶ ἔπειτα ἓνα κλάψιμο ψηλὸ μὲ κάτι λόγια ποῦ ἔπιανε τὸν ἄνθρωπο δίγος. Τὰ λόγια ἀκούοντουσαν σὰν νὰ εἶχαν σκοπὸ τραγουδιοῦ, μὰ τραγουδιοῦ ἑξαποδῶ· ἡ φωναὶς τοῦ τραγουδιοῦ ἀργαῖς καὶ τραβηχταῖς...»

Ἀχαρὶς καὶ σκαιὰ ἀσχολία εἶναι ἡ ἀπόπειρα τῆς ἐρμηνεύσεως τῶν θρύλων· ὁμοιάζει ὁ πρᾶττων τοῦτο πρὸς τοὺς διαψεύδοντας τοὺς ποιητὰς ἐξυμνοῦντας λ. χ. τῆς Σελήνης τὴν κόμην κ.λ.

Οἱ θρήνοι ἠκούσθησαν τὸ βεβαιουσι σύγχρονοι, ὥστε δὲν πρόκειται περὶ μεταγενεστέρου δημιουργήματος.

Νὰ ἰσχυρισθῶμεν, ὅτι πρόκειται περὶ ἀρπαγῆς πραγματικῆς κόρης καὶ ὅτι χάριν συγκαλύψεως τοῦ πράγματος ἐπλάσθη ὁ μῦθος; Νὰ ἰσχυρισθῶμεν ὅτι πρόκειται περὶ συμπτώσεως καὶ ὅτι τοὺς ἀκουσθέντας ἕξ ἀγνώστου ἀφορμῆς κλαυθμούς κατὰ τὴν νύκτα τῆς ἀρπαγῆς τῆς Καρυάτιδος, οἱ ἐπτοημένοι κάτοικοι τοὺς περιέβαλον μὲ τὴν μυστηριώδη αἴγλην τοῦ ὑπερφυσικοῦ;

Προτιμῶμεν ν' ἀφίσωμεν τὸν θρύλον εἰς τὴν γοητευτικὴν του θέσιν ἀνέπαφον.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐπίστευσαν ὅτι ἤκουσαν τοὺς θρήνους τῶν Καρυατίδων.

Ἡ ὑπόθεσις αὕτη ἀνάγεται εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ θαυμασίως ὁ ἀείμνηστος ἡμῶν φίλος Γ. Κοζάκης Τυπάλδος ἀναγράφει τὰ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου εἰς τὴν περὶ τοῦ δραματικοῦ ἡμῶν ἔργου: «Ἡ Νεράιδα τοῦ Κάστρου», σκεφομένου περὶ τὸν θρύλον τῆς Καρυάτιδος, κρίσιν του: «Ἡ Ἐπιστήμη, γράφει, δύναται νὰ ἐξηγήσῃ τὴν περιεργὸν ταύτην περίπτωσιν, χωρὶς νὰ ὑποτεθῆ δόλος τις πρὸς ἐξαπάτησιν. Ἡ ἱστορία παρουσιάζει πολλὰς τοιαύτας περιπτώσεις παραιοτήσεων προσβαλλουσῶν συγχρόνως πολυαριθμούς ὁμάδας»⁹.

⁷ «Φυλλάδιον 42 (1856). «Ἐφημερίς Ἀρχαιολογική, ἀφορῶσα τὰς ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος ἀνευρισκομένας ἀρχαιότητας», σελ. 1378.

⁸ Γενεαλογικὰ μελετήματα ἐξ ἀνεκδότου πραγματείας τὸ Ἀθηναϊκὸν Ἀρχαιολογικὸν καὶ ὁ Βυζαντινισμὸς ἐν Ἀθήναις. Α'. Τὸ γένος Λίμπονα (μετὰ γενεαλογικοῦ πίνακος) ὑπὸ Κωνστ. Α. Χρηστομάνου φοιτητοῦ (ἐπὶ τῇ πεντηκοντοετηρίδι τοῦ Πανεπιστημίου). Ἐν Ἀθήναις 1887, σελ. 25 καὶ γενεαλογικὸς πίναξ Α'.

⁹ Εἰκονογραφημένη Ἔστις. Περιοδικὸν ἰδρυθὲν τῷ 1876. Διευθυντῆς καὶ ἐκδότης Γρ. Ξενοπούλου. Ἐν Ἀθήναις 1895 σελ. 85.

ΟΡΚΩΜΟΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΑΛΑΓΓΟΣ

ΚΑΖΑΝΗΣ

[Ἕλληνες ὑπὲρ τῶν Ῥώσων. Μετέσχον τῶν μαχῶν τοῦ Δουνάβεως καὶ τῆς ἀμύνης τῆς Σεβαστουπόλεως κατὰ τὸν Ἀνατολικὸν πόλεμον τοῦ 1853-1856].

Ὁ μέγας φιλέλλην Λουδοβίκος τῆς Βαυαρίας, εἰς ἓν ἀπὸ τὰ πρὸς τὴν Ἑλλάδα ὑπέροχα ποιήματά του*, ἐπιγραφόμενον «τ' ἀγάλματα τοῦ Παρθενῶνος εἰς Ἀγγλίαν,» λέγει:

«Γιὰ σὰς κλαίει κάθε καρδιά εὐαίσθητος
γιὰ σὰς..... ἐπιστροφή δὲν ὑπάρχει!..»

Εἶχον λοιπὸν δίκαιον νὰ θρηνοῦν αἱ Καρυάτιδες.

Η ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΟΥ ΠΑΣΑ

Αἱ ποικίλαι μορφαὶ τῆς Τουρκικῆς διοικήσεως ἐν Ἀθήναις, ὡς καὶ τὰ ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς Κατακτῆσεως ἢ καὶ κατόπιν ἀπονεμηθέντα (ἢ ἀπλῶς ἀναγνωρισθέντα) προνόμια «εἰς τὴν ὡραίαν πόλιν τῶν παλαιῶν μαρμάρων», θὰ εἶναι θέματα ἰδίας ἐρεῦνης.

Μετὰ τῆς προνομιακῆς καὶ ὄλως ἐξαιρετικῆς τύχης τῶν Ἀθηναίων τοῦ νὰ προσκολληθῶσιν εἰς τὰ Σουλτανικὰ χαρέμια καὶ ν' ἀπολαμβάνωσι τῆς ὑψηλῆς προστασίας τοῦ Ἀρχιευνούχου, συνδέεται καὶ ἡ ἀπαγόρευσις τῆς εἰσόδου τοῦ Πασᾶ τῆς Εὐβοίας εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηναίων, (διότι εἰσόδος ἐσήμαινε ἀρπαγὴν καὶ κυριολεκτικῶς *ρῆμαγμα*), τῆς ἐπιβολῆς παρανόμων φορολογιῶν, ὡς καὶ τῆς ἀναμιξείως του εἰς τὰ τῆς τοπικῆς διοικήσεως, εἰς τὰς ἀναφρομένας διενέξεις, εἰς συμβαινούσας παρεκτροπὰς κλπ.

Τὰ Χρονικὰ καὶ οἱ Περιηγηταὶ διασώζουσι πολλὰς λεπτομερείας ἀνθαιρέτων ἐπεμβάσεων καὶ καταπιέσεων τοῦ Πασᾶ τοῦ Εὐρύπου καθ' οὓς χρόνους κυρίως εἶχε παύση ἢ ἀπὸ τοῦ Χαρεμίου ἐξάρτησις τῶν Ἀθηναίων.

Ἡ ἄμυνα τοῦ τόπου κατὰ τῶν ἀνθαιρεσιῶν τοῦ Πασᾶ, καὶ τοῦ τοπικοῦ διαχειριστοῦ μετὰ διοικητικῆς ἐξουσίας (Βοεβόδα, Ζαμπίτη), αἱ θυσίαι περιουσίας καὶ ζωῆς ἔτι πρὸς διάσωσιν τῶν προνομίων τῆς πόλεως, εἶναι μία ἱστορικὴ δόξα διὰ τὰ σκλαβωμένα τέκνα τῆς ὑπάτης τῶν πόλεων.

Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Πασᾶ δύναται νὰ θεωρηθῆ, ὡς ἐν τῶν μεγίστων δεινῶν τῆς Τουρκοκρατίας εἰς τὸ ἄκουσμα τῆς ἐπικειμένης ταύτης συμφορᾶς ἐπένθει ἡ πόλις ἅπασα, εἶχε δὲ δίκαιον ὁ ἐν Ἀθήναις Πρόξενος τῆς Γαλλίας, ὁ πολὺς Fauvel νὰ εἴπῃ πρὸς τὸν Rouqueville¹, ὅτι «εἰς τὸ ὄνομα μόνον τοῦ Πασᾶ τῆς Εὐβοίας τρέμουν οἱ Ἀθηναῖοι.»

Ὅπως δώσωμεν μικρὰν καὶ ἀνάλογον ἰδέαν τοῦ πράγματος, παραθέτομεν ἤδη σύντομον περιγραφὴν τοῦ κόμητος de Forbin² περὶ ἐνὸς Βέη τῆς Καρύστου, ὅστις κατὰ τὸ ἔτος 1817 ἐπεσκέφθη ἢ μᾶλλον ἐνέσκηψεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπως ἐν τῇ εἰκόνι ταύτῃ ἴδωσιν οἱ μακάριοι τῆς σήμερον συζητηταὶ τί ἀξίαν ἔχει ἡ ἐλευθερία ἢς οἱ πάπποι ἡμῶν ἐστεροῦντο.

«Εἶδον, γράφει, ἀνεπτυγμένους τινὰς Ἕλληνας, οἵτινες ὑφίστανται μετ' ἀλγεινῆς ἀγανακτῆσεως τὸν ζυγόν, ὅστις τοῖς ἐπεβλήθη ἐβεβαιώθην τοῦτο, καθ' ἣν ἡμέραν ἐγένετο ἡ εἰσόδος τοῦ Βέη τῆς ἐν Εὐβοίᾳ Καρύστου εἰς τὰς Ἀθήνας. Κανονοβολισμοὶ τινες ἀπὸ τῆς Ἀκροπόλεως ἀνήγγειλαν τὴν προσέγγισιν τοῦ Βέη. Τοποθετημένοι ὑπὸ τὸ περιστύλιον τοῦ Ναοῦ τοῦ Θησέως, ἀπηλαύσαμεν, ὡς καὶ οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων τῶν Ἀθηναίων, θεάματος, τὸ ὁποῖον δι' ἡμᾶς τοῦλάχιστον εἶχε τὴν γοητείαν τοῦ νεοφανοῦς.

* «Τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκου Α'. ποιήματα περὶ Ἑλλάδος, μεταφρασθέντα ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Ρίζου Ραγκαβῆ. Ἐν Ναυπλίῳ 1833» σ. 46.

¹ Voyage de la Grèce par F. C. H. L. Rouqueville, Consul Général de France auprès d'Ali Pacha de Janina ect. 2ème édition. Tome V. pag. 71 Paris 1827.

² Voyage dans la Levant en 1817 et 1818, par M. le Cte de Forbin. Seconde édition, page 28 - 29 Paris 1819.

«Ἡ παράδοξος συνοδεία αὕτη ἀπετελεῖτο ἀπὸ πεζοῦς Ἀλβανούς, ἀπὸ Γιεντισάρους, ἀπὸ ἐφίππους Σπαχῆδες. Ὅλοι οἱ ἐπίσημοι Τούρκοι ἀκολουθοῦμενοι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῶν περιέτρεχον ἐφιπποὶ περίεξ τοῦ Βέη, ἐνῶ ὁ στρατιωτικὸς μουσουλμανικὸς ὄχλος ἐκραύγαζεν, ἔσειε σημαίας καὶ ἐπυροβόλει. Ὁ Βέης τῆς Καρύστου ἱππεύων ἀφρικανικὸν ἵππον καὶ κεκαλυμμένος ἀπὸ πελώριον σαρκί ἐκύτταζεν αὐθαδῶς τὴν πόλιν τὴν ὁποῖαν ἤρχετο νὰ καταπιέσῃ.

«Οἱ Ἕλληνες οἵτινες μὲ περιεκύκλουν ἦσαν σκυθρωποὶ ἢ πάντοτε τόσον ἐκφραστικῆ φυσιογνωμίας τῶν κατεδείκνυε τὴν στενοχωρίαν ὑφ' ἧς κατείχοντο καὶ εἶδον ἀκόμη δάκρυα νὰ ὑγραίνωσι τὰ μάρμαρα, παλαιὰ τρόπαια τῆς Ἀθηναϊκῆς ἀκμῆς».

ΟΙ ΑΠΟΓΟΝΟΙ ΤΟΥ ΛΙΜΠΟΝΑ

Μία ἀπὸ τὰς παλαιότερας οἰκογενείας τῶν Ἀθηναίων ἦτο ἡ οἰκογένεια Λίμπονα³.

Δὲν εἶχον ὅμως τὸ προσὸν τῆς παλαιότητος μόνον οἱ Λίμπονοι, ἀλλὰ διεκρίνοντο καὶ διὰ τὰς ὑπὲρ τοῦ τόπου καὶ τῶν προνομίων αὐτοῦ θυσίας των, ὁ δὲ καὶ ἐν Βενετίᾳ διακριθεὶς ὡς προϊστάμενος τῆς ἐκεῖ Κοινότητος Μιχαὴλ Λίμπονας, ἐπανελθὼν εἰς Ἀθήνας ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου μεταβάς κατώρθωσε νὰ ἐπανορθώσῃ τὰ κατὰπατηθέντα προνόμια τῆς πόλεως, κατεκρεουργήθη δολοφονικῶς ὑπὸ τῶν Τούρκων τὴν 23 Δεκεμβρίου 1678⁴.

Περὶ τὸν θά ἦτο βεβαίως νὰ σημειώσωμεν, ὅτι μάτην ἤλπισεν ὁ σύγχρονος ποιητὴς τοῦ Θρήνου λέγων, ἐκ μέρους τῶν Ἀθηναίων, ὅτι:

*Ἀπάγω εἰς στύλον ὑψηλὸν μιὰ πλάκα μαρμαρένη
θέλει βαλθῆ με γράμματα σιδεροχαραγμένη,
τοῦ Μιχαὴλ τοῦ Λίμπονα τ' ὄνομα νὰ τηροῦσι,
διὰ νὰ τὸν μνημονεύουσι καὶ νὰ τὸν συγχωροῦσι,
[ποῦ γιὰ νὰ δώσῃ] ἐμὲ ζωὴ, ἔχασε τὴ ζωὴ του⁵.*

Ἡ οἰκογένεια αὕτη ἐλησμονήθη καὶ ἐξέλιπεν, ὡς καὶ αἱ πλείστοι τῶν λοιπῶν ἐπισήμων οἰκογενειῶν, ἐξ Ἀθηναίων.

Ἐν τούτοις, καταρτίζων ποτὲ κατάλογον τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ τοῖς περίεξ ἐπωνυμιῶν τῆς Παναγίας, καὶ προκειμένου περὶ τῆς ἐκκλησίας Χρυσανγιώτισσας ἔμαθον, ὅτι καὶ ἐν Κορώνῃ ὑπάρχει ἐκκλησία τῆς Παναγίας, οὕτω καλουμένη.

Ζητήσας σχετικὴν πληροφορίαν παρὰ τοῦ βουλευτοῦ κ. Σάκη ἤκουσα καὶ ἑτέραν, ἄσχετον πρὸς τὸ θέμα, ἀλλὰ σημαντικὴν ἀνακοίνωσιν: ὅτι ἐν Κορώνῃ ὑπάρχουσι πολλαὶ γυναῖκες φέρουσαι τὸ ὄνομα *Χρυσανγή*. Ὅτι δὲ ἡ Χρυσανγή σύζυγος Κωνσταντίνου Σάκη τοῦ Ἀγιοποστολίτου, ἐπισήμου οἰκογενείας τῆς Κορώνης, ἦτο θυγάτηρ τοῦ ἐξ Ἀθηναίων εὐπατρίδου *Ἀθανασίου Μιχαὴλ Λίμπονα*.

«Κατὰ τὴν ἀνάκτησιν ὑπὸ τῶν Τούρκων παρὰ τῶν Ἐνετῶν τῷ 1715 καὶ τῆς Κορώνης, ὁ μὲν Κωνσταντῖνος ἐφονεύθη, ἡ δὲ χήρα του, κατὰ τὴν φερομένην παράδοσιν, ὑποσχεδεῖσα ὅτι θὰ ἐξιλαμισθῆ καὶ προσενεγκοῦσα ὁμήρους τὰ τέσσαρά της τέκνα, κατώρθωσε νὰ σώσῃ ἀπὸ τὴν σφαγὴν πλείστους κατοίκους, ὧν οἱ ἐπισημότεροι ἠδυνήθησαν οὕτω νὰ καταφύγωσιν εἰς Ἰταλίαν. Καὶ ἐκ τῶν τεσσάρων μὲν

³ Κ. Χρηστομάνου. Γενεαλογικὰ Μελετήματα, ὡς ἀνωτέρω.

⁴ Σ. Λάμπρου. Οἱ δύο λησμονηθέντες. (Ἔστια τόμ. 23, 1 καὶ 8 Μαρτίου 1887, ἀρ. 583 καὶ 584). Δ. Γρ. Καμπούρογλου Ἱστορία τῶν Ἀθηναίων τόμ. Α' σελ. 52 - 55 καὶ 125 - 133.

⁵ Δ. Γρ. Καμπούρογλου. Μνημεῖα τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων. Τόμ. Α' σελ. 10.

τέκνων της ἐσφάγησαν κατόπιν τὰ τρία, ἐπειδὴ ἠθέτησε τὸν λόγον της, λυτρωθέντος τοῦ τετάρτου, βρέφους ὄντος, μετὰ τῆς μητρὸς του. Ἀπόγονοι τοῦ τελευταίου τούτου ἐκ θηλυγονίας βλαστοῦ τῶν Λιμπόνων σφύζονται ἐν Κορώνῃ, ἐν Ἰταλία καὶ ἐν Ρωσίᾳ, καταφυγόντες ἐκεῖ μετὰ τὴν πανωλεθρίαν, ἣτις ἐπηκολούθησε τῆς λεγομένης Ρωσικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1770 καὶ ἔξῃς ἐν Πελοποννήσῳ.»

Εἶναι ἀνάγκη ἐν τούτοις νὰ ἐξακριβωθῇ μήπως ἡ ἱστορικὴ παράδοσις αὕτη ἔχει ἐν ἑαυτῇ καὶ ἀπηχῆσεις συμβάντος τινὸς κατὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κορώνης καὶ τὴν κατόπιν διασπορὰν τῶν κατοίκων, ἐν καιρῷ τῶν πολέμων Καρόλου τοῦ Ε' καὶ τοῦ Σουλεϊμάν καὶ ἂν ὁ Σάκης Ἀγιοποστολίτης οὗτος εἶναι ἀπόγονος τοῦ πεφημισμένου Θεοδώρου Ἀγιοποστολίτου ἐκείνου, ὅστις τιμῆσας ἔνεκα τῆς εὐφυΐας καὶ γενναιοτήτος του τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα ἐξήρθη καὶ ἡμίφθη διὰ διπλώματος εὐγενείας καὶ εἰσοδημάτων παρὰ Καρόλου τοῦ Ε' ὑπὸ χρονολογίαν 13 Ἰουλίου 1533*.

Ο ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΠΡΟΚΛΟΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

Ἐν τῷ περὶ Χριστιανικῶν Ἀθηνῶν ἔργῳ του ὁ ἀείμνηστος Τάσος Νερούτσος σημειοῖ¹: «τῷ φιλοσόφῳ Πρόκλῳ ἅμα ἐλθόντι ἵνα ἐγκατασταθῇ ἐν Ἀθήναις, ἐν ἔτει 429, πρῶτον μέλημα ἦτο, ἀναβάντι εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, νὰ εὐχηθῇ Ἀθηνᾶ τῇ Παρθένῳ *ἀτυχῶς ὁ θυρωρῶν νεωκόρος, αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἡμέραν, πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἐκ Βυζαντίου σταλέντος βασιλικοῦ διατάγματος, ἐμελλε νὰ κλείσῃ τὸν ναόν, καὶ νὰ ἐπιθέσῃ τὰς σφραγίδας ἐπὶ ταῖς θύραις τοῦ ναοῦ, ὁ δὲ φιλόσοφος Πρόκλος, ἀπρακτος καὶ περιλύπος ἐστράφη τὴν εἰς οἶκον φέρουσαν ὁδόν*».

Συγκινητικὴ ἀληθῶς ἡ εἰκὼν, ὡς ἐκτίθεται παρὰ τοῦ διαπρεποῦς ἐπιστήμονος Νερούτσου καὶ ἀξία ὑψηλοῦ δημοσιογραφικοῦ ἔργου δυναμένου νὰ ζωντανεύσῃ ἐπὶ σκηνῆς σελίδα τῶν θελτικωτάτων καὶ παραδόξων ἐκείνων χρόνων.

Ἀτυχῶς ἄλλως ἔχουσι τὰ πράγματα, ὡς πείθεται τις ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῆς σχετικῆς περικοπῆς παρὰ τῷ μαθητῇ καὶ βιογράφῳ τοῦ Πρόκλου Μαρίνῳ², γράφοντι ὡς ἔξῃς: «Ἀναβάντι δὲ αὐτῷ εἰς τὴν Ἀκρην, περιτυγχάνει ὁ θυρωρὸς πρὸς τῇ εἰσόδῳ, ἥδη τὰς κλείς ἐπιτιθέναι μέλλων ταῖς θύραις, ὥστε, καὶ εἰπεῖν πρὸς αὐτὸν (ἐπ' αὐτῶν δὲ ἔρω τῶν τοῦ ἀνθρώπου ρημάτων). «Ἀληθῶς, εἰ μὴ ἦλθες, ἔκλειον».

Δὲν πρόκειται λοιπὸν περὶ «νεωκόρου» τοῦ Παρθενῶνος, ἀλλὰ περὶ θυρωροῦ τῆς Ἀκροπόλεως δὲν πρόκειται περὶ ἐπιθέσεως σφραγίδων εἰς τὰς θύρας τοῦ Παρθενῶνος, ἀλλὰ περὶ ἀπλοῦ καὶ κανονικοῦ κλεισίματος τῶν πυλῶν δὲν ἔφυγεν ἀπρακτος καὶ περιλύπος ὁ φιλόσοφος, ἀλλ' εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, καίπερ παρελθούσης τῆς ὥρας μέχρι τῆς ὁποίας ἐπετρέπετο ἡ εἰσοδος ἐπισκέπτου εἰς αὐτήν· εἰσῆλθε δὲ ἀκριβῶς καθ' ἣν στιγμήν *ἐπρόκειτο νὰ κλείσουν, ὡς συνήθως, αἱ πύλαι αὐτῆς*.

Προφανῶς ὁ μακαρίτης Νερούτσος μὴ ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν τὰ κείμενα, εὗρεν ἀνερμάνιστον τινὰ φράσιν ἐφ' ἧς στηριχθεὶς ἐδημιούργησε, καλῇ τῇ πίστει, πάντα τ' ἀνωτέρω.

Η ΑΛΦΑΒΗΤΑΛΦΑΒΗΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ ΑΥΤΗΣ

Εἰς τὴν «Βυζαντινὴν Λογοτεχνίαν» τοῦ Κρουμβάχερ, ὁ Ὁμολογητῆς Μελέτιος χαρακτηρίζεται ὀρθῶς, ὡς εἰς τῶν ἀντιστρατευθέντων εἰς τὰ περὶ τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν διαβήματα τοῦ Αὐτοκράτορος Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου (1261 - 1283), δηλ. ὡς ἀκμάσας κατὰ τὸν ΙΓ' αἰῶνα³. Εἰς ἄλλην ὅμως σελίδα τοῦ αὐτοῦ ἔργου⁴ ὁ συγγραφεὺς τῆς Ἀλφαβηταλφαβήτου Μελέτιος, χαρακτηρίζεται ὡς μεταγενέστερος συγγραφεὺς ζήσας ἴσως κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα. Ὡστε προφανῶς πρόκειται περὶ τῆς γνώμης, ὅτι ὁ πρῶτος καὶ ὁ δεύτερος Μελέτιος εἶναι διάφορα πρόσωπα.

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ χωρίου ἐξάγεται, ὅτι ὁ γράψας ἐν τῇ «Βυζαντινῇ Λογοτεχνίᾳ» τὰς περὶ Μελετίου γραμμὰς ἠγνόει τὴν σημασίαν τοῦ ὄρου Ἀλφαβηταλφαβήτου.

Μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς «Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας», ὁ λόγιος Μητροπολίτης Διδυμοτείχου Φιλάρετος Βαφειδῆς δίδει μὲν τὴν ἐρμηνείαν τῆς λέξεως Ἀλφαβηταλφαβήτου ἐξ αὐτοῦ τούτου τοῦ πονήματος καταδηλουμένην, ἀτυχῶς ὅμως κλίνει νὰ πιστεύσῃ καὶ αὐτὸς ὅτι πρόκειται περὶ δύο Μελετίων, καὶ δὴ ἀμφοτέρων ποιητῶν (!) Ἀλφαβηταλφαβήτων⁵.

Ἄλλ' εἰς καὶ ὁ αὐτὸς εἶναι ὁ συγγραφεὺς, ὁ πολυπαθῆς Ὁμολογητῆς τοῦ ΙΓ' αἰῶνος, καὶ μία ἢ Ἀλφαβηταλφαβήτος, ἐὰν δὲ τὸ ὑπ' ἀριθ. 720 Ἀθωνικὸν χειρόγραφον εἶναι τοῦ ΙΘ' αἰῶνος⁶ καὶ τὸ Ἀθηναϊκὸν ὑπ' ἀριθ. 474 τοῦ ΙΗ'⁷ ὡς καὶ τὸ τῆς Μητροπόλεως Διδυμοτείχου ἴσως τοῦ αὐτοῦ ΙΗ' αἰῶνος ἐπίσης⁸, τοῦτο οὐδεμίαν ἔχει σημασίαν προκειμένου περὶ ἀντιγράφων τοῦ πολὺ διαδεδομένου κατὰ τοὺς παλαιούς χρόνους «βιβλίου τοῦ Μελετίου» οὗτινος καὶ ἡ ἡμετέρα Βιβλιοθήκη ἔχει ἐν ἑτὶ ἀντίγραφον, τὸ ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 377 κώδικι καὶ δὴ τοῦ ΙΕ' αἰῶνος⁹.

Ὡς πρὸς τὸν καθορισμὸν τοῦ ὀνόματος Ἀλφαβηταλφαβήτου, πολὺ ὀρθῶς ὁ κ. Βαφειδῆς ἀναφέρεται εἰς αὐτὸν τοῦτον τὸν ποιητὴν, ὑπολογίζοντα τὸν ἀριθμὸν τῶν στίχων τοῦ ἔργου του, καὶ ἐπεξηγοῦντα ἐμμέσως τὴν σημασίαν τοῦ τίτλου τοῦ Ἀλφαβηταλφαβήτου.

Θέλων δηλ. νὰ εἴπῃ ὅτι τὸ ἔργον του μετὰ τοῦ Προλόγου καὶ Ἐπιλόγου συμποσοῦται εἰς 15,000 στίχους γράφει:

Στίχους μυρίους σχοίη δὲ καὶ πεντακισχιλίου
ὁ πρόλογος, ἀλφάβητος, ἅμα σὺν ἐπιλόγῳ¹⁰.

Διὰ δὲ τὴν κυρίως Ἀλφαβηταλφαβήτον σημειοῖ ὅτι φθάνει αὕτη,

... εἰς ποσότητα μυρίων, τρισχιλίων,
εἴκοσι πρὸς τοῖς ἑκατὸν ὀκτάκις ἠξυμέναν¹¹

Συγχρόνως δὲ ὁμιλεῖ καὶ περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἐξάγεται ὁ ἀριθμὸς τῶν στίχων τῆς Ἀλφαβηταλφαβήτου, ἐκ τῆς δια-

³ Κρουμβάχερ Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας (μετάφρασις Γ. Σωτηριάδου) Τόμ. Α'. Ἀθήναι 1897 σ. 181.

⁴ Αὐτόθι τόμ. Α'. (Ἀθήναι 1900) σ. 637.

⁵ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τόμος ΚΓ' (1903). Κωνσταντινούπολις. Ἀριθ. 3 καὶ 5.

⁶ Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς Βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἑλληνικῶν κωδίκων ὑπὸ Σπ. Π. Λάμπρου (Κανταβρυγία τῆς Ἀγγλίας 1895) Τόμ. Α' σ. 62.

⁷ Κατάλογος τῶν χειρογράφων τῆς Ἐθν. Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ Ι. Σακκελιάνου (Ἀθήναι 1892) σ. 94.

⁸ Διατριβὴ Βαφειδου ὡς ἄνω σ. 28.

⁹ Κατάλογος Σακκελιάνου σ. 65. Σημειωτέον ὅτι τοῦτο ἀναγράφον ἐν παραδείγματι, διότι, ἐνταῦθα τοῦλάχιστον, δὲν προτιθέμεθα νὰ δημοσιεύσωμεν ἔρευναν ἐπὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ Μελετίου καὶ τῶν σφωσμένων ἀντιγράφων τῆς Ἀλφαβηταλφαβήτου αὐτοῦ ἐν κώδιξι διαφόρων Μονῶν καὶ Βιβλιοθηκῶν, οὐδὲ τοὺς ἀναγραφόμενους κἂν ἐν τῇ παρουσίᾳ ἀνακοινώσῃ κώδικας νὰ περιγράψωμεν.

¹⁰ Κώδιξ 377 φ. 126(α). — Κώδιξ 474 σ. γ'.

¹¹ Κώδιξ 377 φ. 135(β). — Κώδιξ 474 σ. ιθ'

* Ὅρα διατριβὴν τοῦ Ἀνδρέου Μουστοξύδου «Ἄλωσις, ὑπεράσπισις καὶ ἐγκατάλειψις τῆς Κορώνης ὑπὸ τῶν δυνάμεων τοῦ Αὐτοκράτορος Καρόλου Ε'. — Συνέργεια εἰς τὴν ἄλωσιν καὶ ὑπεράσπισιν αὐτῆς Θεοδώρου τοῦ Ἀγιοποστολίτου». Εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦ ἰδίου Μουστοξύδου σύγγραμμα «Ἑλληνομνήμων ἢ Σύμμικτα Ἑλληνικά». Ἀριθ. 3 Μάρτιος 1843 σ. 142 - 159. Ἐκδότης Χρ. Ν. Φιλαδελφεύς.

¹ Τάσος Δημητρίου Νερούτσου. Χριστιανικαὶ Ἀθήναι. Ἱστορικὴ καὶ ἀρχαιολογικὴ μελέτη. (Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ Δελτίου τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐταιρείας τῆς Ἑλλάδος). Ἀθήνησι, 1889, σελ. 15.

² Μαρίνου Πρόκλου (ἔκδοσις Joh. Franc. Boissonnade), Lipsiae, 1814, σελ. 9 § ι'.

τάξεως τῶν κεφαλαίων καὶ τοῦ ποσοῦ τῶν ἐν αὐτοῖς στίχων τοῦ ἔργου, διὰ τῶν ἐξῆς:

Οὐδὲν ἐν τούτοις οὐδαμῶς αἰνιγματώδες εὖρος ἢ γοῖφον ἢ δυσνόητον, ἀλλ' εὐληπτα τὰ πάντα καὶ λευκὰ καὶ σαφῆ καὶ πᾶσιν ἐγνωσμένα, ἀρμόδια καὶ καθ' εἰρὴν καὶ ψῆφον τῶν στοιχείων. Καὶ τὸ ποσὸν τεθήσονται τῶν εἰκοσιτεσσάρων, ἂν ἀλφαβήτου ἕκαστον στοιχεῖον ἔξει μέτρον καὶ πάλιν καθ' ἀλφαβήτον ἐν ἕκαστον στοιχεῖον στίχοις αὐχεῖ τὸν ἀριθμὸν τῆς ψήφου τῶν στοιχείων*.

Μολαταῦτα δὲν ἐπεξηγεῖ σαφῶς ὁ κ. Βαφείδης τὸ πρᾶγμα. Γράφει δηλ. «Ἐκαστον στοιχεῖον τοῦ ἀλφαβήτου ἐκτείνεται ἐν τῷ λόγῳ εἰκοσι καὶ τετρακίς, τούτου δὲ περατουμένου λαμβάνεται ἕτερον στοιχεῖον, ὅπερ ἐπίσης ἐπαναλαμβάνεται κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν 24 στοιχείων μέχρι τοῦ Ω μεγάλου κ.λ.».

Δὲν ἀρκεῖ ὅμως ὅτι ἕκαστον στοιχεῖον ἀποτελεῖται ἀπὸ 24 κεφάλαια, διότι 24 × 24 φέρουσι ὡς γινόμενον τὸν ἀριθμὸν 576 μόνον, ἀλλὰ χρειάζεται νέος πολλαπλασιασμός ἐπὶ 24 (διότι καὶ οἱ στίχοι ἕκαστου κεφαλαίου εἶναι ἐπίσης 24) διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὸν ἀριθμὸν 13,824, ὅσοι εἶναι καὶ οἱ στίχοι τοῦ ἔργου.

Προφανῶς δὲ τὸ ὄνομασεν Ἀλφαβηταλφαβήτον ὁ δημιουργός του, διότι εἶναι διηρημένον εἰς 24 μέρη ὧν ἕκαστον ἀρχεται δι' ἑνὸς στοιχείου τοῦ Ἀλφαβήτου, ἕκαστον δὲ μέρος πάλιν εἰς 24 κεφάλαια ἀρχόμενα διὰ τοῦ αὐτοῦ πάλιν στοιχείου τοῦ Ἀλφαβήτου.

Οἱ 4 στίχοι (δηλ. 13,820 ἀντὶ τοῦ πραγματικοῦ 13,824) ποιητικῆ ἀδείας δὲν λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν εἰς τὸ ποίημα. Τέλος προκειμένου περὶ τοῦ χειρογράφου τοῦ ΙΕ' αἰῶνος τοῦ ἀνήκοντος, ὡς εἶδομεν, εἰς τὴν Ἑθνικὴν Βιβλιοθήκην, παρατηροῦμεν, ὅτι εἰς τὴν ἀριστερὰν ἄνω γωνίαν τῆς ὥας τοῦ φύλλον 396^β ὑπάρχει τὸ ἐξῆς παλαιὸν σημεῖωμα: «Ἐγράφη ἡ θεία βίβλος αὕτη τῷ Ψ^ϕ Ψ^ϕ 4^ϕ ἔτει παρὰ τοῦ θειοτάτου καὶ ἀγιωτάτου Μελετίου».

(ΨΨ = 6790 δηλ. 1282 μ. Χρ.)

Τὸ αὐτὸ σημεῖωμα καθαρογεγραμμένον μεταγενεστέρως ἀπαντᾷ ἐν τῇ κάτω ὥα τῆς αὐτῆς σελίδος.

Κάτω τοῦ δευτέρου τούτου σημειώματος ὑπάρχει τὸ ἐξῆς μεταγενέστερον χαριτολόγημα.

«Ἴδου πάτερ ἐπέρασεν ἡ προθεσμία αὕτη, αψμς'».

Εἰς τὴν φύλλον τέλος πρὸ τοῦ τίτλου τοῦ αὐτοῦ χειρογράφου ὑπ' ἀριθ. 377 ἀπαντᾷ καὶ τὸ ἐξῆς σημεῖωμα.

«Πολυπλασιασμός τοῦ Ἀλφαβηταλφαβήτου».

Δυστυχῶς ὁ «πολυπλασιασμός» οὗτος δὲν ἐκτελεῖται ὀρθῶς διότι κατορθοῦται νὰ ἐξαχθῇ ὡς γινόμενον ὁ ἀριθμὸς 13,064!

ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ ΤΗΣ «ΩΡΑΙΑΣ ΕΙΡΗΝΗΣ»,

Εἰς τὴν Συλλογὴν τῶν λαϊκῶν ᾄσμάτων τῆς Ἑλλάδος τοῦ Marcellus¹ κεῖται καὶ τὸ φέρον τὴν ἐπιγραφὴν «Εἰρήνη» ποίημα, (ἐπὶ τῷ θανάτῳ ὠραίας κόρης λαβούσης δηλητήριον δι' ἐρωτικὴν ἀποτυχίαν).

Εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ποιήματος τούτου ἐκφράζει ὁ Marcellus τὴν γνώμην τοῦ ταυτισμοῦ τῆς Εἰρήνης ταύτης πρὸς τὴν ἐρωμένην Μωάμεθ Β' τοῦ Πορθητοῦ· ἂν ἀμφιβάλλῃ δὲ πως περὶ τούτου ὀρμαῖται ἐκ τοῦ ἱστορικῶς ἀβασίμου τοῦ ἔρωτος τοῦ Μωάμεθ.

Ἀλλὰ μήπως δὲν δύναται ἀρὰ γε νὰ δημιουργηθῇ λαϊκὸν ποίημα στηριζόμενον καὶ ἐπὶ ἀπλοῦ θρύλου; Οὐδὲ δύναται νὰ ἔχη σημασίαν τινά, τὸ ὅτι ἡ ἱστορικὴ παράδοσις φέρει, ὅτι ὁ Μωάμεθ ἀπεκεφάλισεν ἰδίᾳ χειρὶ τὴν ἐρωμένην του «ὅπως καθησυχᾷ τὸν γογγύζοντα στρατὸν του ἐπὶ τῇ ἡδυνπαθεῖ ἀπραξίᾳ του», ὡς προσθέτουν οἱ τὰ τοῦ ἐπισημοῦ ἀναγράφοντες, ἐνῶ εἰς τὸ ποίημα ἀποθνήσκει ἡ Εἰρήνη λαβούσα δηλητήριον.

Τὸ σπουδαιότατον ἐπιχείρημα περὶ τοῦ ἀπαραδέκτου τοῦ ταυτισμοῦ τῆς ἱστορικῆς παραδόσεως καὶ τοῦ ποιήματος εἶνε ἡ γλώσσα αὐτοῦ (γλώσσα τῶν ἀμέσως πρὸ ἡμῶν χρόνων), καὶ ἡ μορφή τοῦ ἄνευ οὐσιαστικῆς ἀξίας ποιήματος,

* Κῶδιξ 474 σ. ιθ'.

¹ «Chants du peuple en Grèce» par M. de Marcellus, Paris, 1851. Vol. 2° pag. 2-9.

ὡς καὶ ἡ στιχουργία αὐτοῦ, μὴ ὄντως ποσῶς δημοτικοῦ, ἀλλὰ φέροντος τεχντροπίαν ὀρισμένου ἀτόμου καὶ λυρισμὸν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος.

Ὁ Marcellus θεωρεῖ, ὅτι τὸ ἀδόκονον κατὰ τὴν Ἀδριατικὴν εἰς Βενετικὴν διάλεκτον ᾄσμα:

«Pianzete amabili»

προέρχεται ἐκ τοῦ ποιήματος τούτου, καὶ ὅτι πρόκειται περὶ Κερκυραίας κόρης. Ἀλλὰ διατὶ νὰ μὴ δεχθῶμεν, τὸ εἰς Βενετικὴν διάλεκτον μᾶλλον, ὡς πρωτότυπον;

Ὁ Rouqueville² εἰς τὰ Ταξειδιά του, ἀναγράφει, ὅτι οἱ ναῦται, διερχόμενοι τὸν Κάβο τῆς Κυρᾶς—καὶ μὲ τούτο τὸ ὄνομα ὑποτίθεται ὅτι ἡ παράδοσις διαιωνίζει τῆς Σαφφούς τὸ πάθημα—ἐτραγῶδουν τὸ ᾄσμα τῆς Κερκυραίας Εἰρήνης, ἣν δυστυχῆς ἔρωτος ἔρριπεν εἰς τὸν τάφον· σημειοὶ δέ, ὅτι τὸ ᾄσμα τοῦτο γνωστὸν εἰς τὰς Ἰονίους νήσους καὶ ἀδόκονον καθ' ὅλην τὴν κάτω Ἰταλίαν, ἀρχίζει διὰ τῆς ἐξῆς στροφῆς:

«Pianzete, amabil
Ninfe e pastori;
Pianzete, Grazie,
Pianzete, amori,

Il caso funere
D'Irene
Che merita
Pieta!»

Εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ ποίημα τῆς Εἰρήνης ἦτο γνωστὸν μετὰ πολλῶν παραλλαγῶν, τόσων, ὥστε κλίνει τις νὰ πιστεύσῃ ὅτι πρόκειται περὶ νέου ἔργου, ἢ περὶ ἄλλης μεταφράσεως τοῦ εἰς Βενετικὸν ἰδίωμα ποιήματος.

Ἡ πρώτη στροφή του π. χ. εἰς τὴν συλλογὴν τοῦ Marcellus ἔχει ὡς ἐξῆς:

Μὲ πόνον κλάρατε
Ὡ λυπημέναις,
Μὲ πόνον μέγα

Ἀγαπημέναις,
Τὸν πικρὸν θάνατον
Μιανῆς θεᾶς.

Εἰς τὰς Ἀθήνας ἡ στροφή αὕτη ἦτο γνωστὴ οὕτω:

Μὲ πολλὰ βάσανα
Μὲ πολλοὺς πόνους
Εἰρήνη ἀπόθανε

Μὲ λίγους χρόνους,
Κλάρατε τὸν θάνατον
Μίας θεᾶς.

(Μεταγενεστέρως προσήρμοζον τὸ ποίημα τοῦτο εἰς τὸν ἦχον «Ἐὼς πότε Ἑλληνες...»).

Τὸ παράδοξον εἶναι ὅτι ἐν Ἀθήναις ἐθεωρεῖτο τὸ ποίημα τῆς Εἰρήνης ὡς ἔργον τοῦ... Βύρωνος! Καὶ ἂν μὲν ἀπεπειράθη ὄντως νὰ στιχουργήσῃ εἰς τὴν Νεάν Ἑλληνικὴν ὁ τοσοῦτον ἐπιτυχῶς ἐκμανθάνων αὐτὴν Βύρων, δὲν εἶναι ἐξηκριβωμένον, πολὺ δὲ μᾶλλον ἂν τὸ στιχούργημα τοῦτο εἶναι ποιητικὴ εἰς τὴν Νεοελληνικὴν θεματογραφία του.

Δὲν εἶναι ἀπίθανον νὰ ἐγνωρίζεν ἀπλῶς τὸ ποίημα τῆς Εἰρήνης ὁ Βύρων, νὰ τὸ ἀπήγγειλέ ποτε καὶ νὰ ἔδωκεν οὕτω ἀφορμὴν εἰς τὴν γέννησιν τοῦ θρύλου.

Τὸ μόνον ὅπερ καταδηλοῦται ἐξ αὐτοῦ τούτου τοῦ ποιήματος εἶναι, ὅτι, ἰδίως ὡς ἐν Ἀθήναις ἦτο γνωστὸν, εἶναι ἔργον ἀνδρὸς μὴ ἔχοντος μητρικὴν του γλῶσσαν τὴν Ἑλληνικὴν, διότι τὸ «μὲ λίγους χρόνους» π. χ. εἰς τὴν σημασίαν τοῦ «ἐν νεαρᾷ ἡλικίᾳ», (ὅπως θ' ἀνεγράφετο ἢ εἰδήσις περὶ τοῦ θανάτου αὐτῆς σήμερον), δὲν λέγεται εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὡς δὲν λέγονται καὶ ἄλλαι φράσεις ἐν τῷ αὐτῷ ποιήματι ἀπαντῶσαι.

Δὲν εἶναι ὅμως ἀπίθανον νὰ ἐμφανισθῇ ποτε τὸ ποίημα τοῦτο—οὕτινος ἢ στιχουργικῆ μορφῆ εἶναι ἐπτανησιακῆ—εἰς συλλογὴν ὀρισμένου Ἑλλήνου ποιητοῦ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος καὶ νὰ διαψεύσῃ οὕτω τὴν γνώμην ἡμῶν, ὅτι πρόκειται περὶ ἔργου στιχουργοῦ ἢ μεταφραστοῦ καταγωγῆς ξένης.

² Voyages de la Grèce tom. 4me (d. edition Paris 1826) p. 306. Εἰρήνη ὀνομάζετο καὶ ἡ ὠραία Χία παρθένος τῆς ὁποίας τὸν γνωστὸν τραγικὸν θάνατον περιγράφει ὁ αὐτὸς Rouqueville εἰς τὴν Histoire de la régénération de la Grèce (t. III p. 483-484) Paris 1826.

Ἐκαστον ἔτος τοῦ ΔΙΠΥΛΟΥ ἀποτελεῖται ἐξ 24 φύλλων.

Ἐτησίᾳ συνδρομῇ Δρ. 12.—Διὰ τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου Δρ. 10.

Ἐκαστον φύλλον λεπτὰ 50.

Διὰ πᾶσαν πληροφορίαν ὁ θέλων ἀπευθύνεται εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Τυπογραφείου Κ. Μάισερ καὶ Ν. Καργαδούρη, δόξ Ἰπποκράτους ἀριθ. 13.

Ἡ λαμβάνων τὸ παρὸν πρῶτον φύλλον οὐδεμίαν ἀναλαμβάνει ὑποχρέωσιν, ἥτις προαπαιτεῖ ἐτητὴν δόξων τοῦ ἀποδεχομένου μετὰ τῆς πληρωμῆς τοῦ ἀντιτίμου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος ἀπέναντι τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων, κατὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ Ἀγῶνος σελ.	1—3	Στοιχεῖα Ἀθηναϊκοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώ- ματος »	16, 24, 32, 46—50
Ἐπισημοὶ τῶν Καρυατίδων »	3—6	Αἱ ἐν Κερκύρα Ἀκαδημαῖαι »	17
Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Πασᾶ »	6	Ὁ Γκίλφορντ πρόεδρος τῶν φιλομου- σῶν Ἀθηνῶν »	17—18
Οἱ ἀπόγονοι τοῦ Λίμπωνα »	6—7	Αἱ Ἀθῆναι εἰς Ρώμην »	18
Ὁ φιλόσοφος Πρόκλος ἐπὶ τῆς Ἀκρο- πόλεως »	7	Ἐπωνυμῖαι τῆς Θεοτόκου ἐν Ἀθήναις »	18
Ἡ ἀλφαβηταλφάβητος καὶ ὁ συγγρα- φεύς τῆς »	7—8	Τρεῖς ἐπιστολαὶ τοῦ Φωσκόλου »	19—22
Τὸ ποίημα τῆς ὠραίας Εἰρήνης »	7—8	Οἱ Γερουσιασταὶ τοῦ 1857 »	23
Ἱστορία καὶ τέχνη »	8	Ἡ Γαργαρέτα »	23
Ὁ φάλαγξ »	9—10	Ὁ μῦθος τῆς Καρυάτιδος (σημείωμα) »	23
Τοπογραφικὴ ἀνακοίνωσις »	10—12	Ψηφίδες (πληροφορίαι διάφοροι εἰς ἐγγράφων πηγῶν) σ. 23, 24, 31, — 32, 43—46	
(Τὰ κατάστιχα τῶν ταξειδιωτῶν καλο- γῆρων καὶ αἱ ἐκθέσεις τῶν Ἐ- ξάρχων) »	12—13	Μελέτη ἐπὶ τοῦ βίου καὶ τῆς δρά- σεως τοῦ Π. Πατρῶν Γερμανοῦ »	25—29, 34—42
Ἀνέκδοτοι πηγαὶ διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς ἐκστρατείας τῶν Αἰγυπτίων κατὰ τῶν Ἑλλήνων 1824—1828) »	13—15, 22—23	Οἱ Ἑλληγες κατὰ τὴν Τριπολιτσάν. σελ.	29—31
Οἱ θησαυροὶ τοῦ Ναυαρίνου »	15	Αἱ παλαιαὶ Ἀθῆναι »	33
		Τοπογραφικὰ (ὁ λόφος τοῦ ἀλόγου) »	42
		Ἐπίσημοι τοπογραφικαὶ ἀνακρίβειαι »	42—43
		Ἀναφορὰ Ὑδραίων περὶ τῶν ἀπαιτή- σεων τοῦ Ἀγῶνος »	51—52

ΕΙΚΟΝΕΣ

Ὁρκωμοσία τῆς ἑλληνικῆς φάλαγγος ἐν Ρωσσίᾳ σελ.	5	Ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν ὡς Ἀνά- κτορον τοῦ Βασιλέως Ὀθωνος »	21
Ὁ Χριστοφόρος Ἄγγελος δερόμενος »	11		

TIMATAI ΔΡΑΧ. 5.—